

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, економічних досліджень і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Олексій ЗОРЯ

(протокол «01» вересня 2025 р. №1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

ГРОШІ ТА КРЕДИТ

освітньо-професійна програма "Фінанси, банківська справа та страхування"
спеціальність - D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
галузь знань - D Бізнес, адміністрування та право
рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
факультет обліку та фінансів

Полтава
2025-2026 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни Гроші та кредит для здобувачів вищої освіти

за освітньо-професійною програмою Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок.

Мова викладання державна

Розробник: Томілін Олексій, професор кафедри економічних досліджень і туризму, доктор економічних наук, професор

«01» вересня 2025 року

Розробник

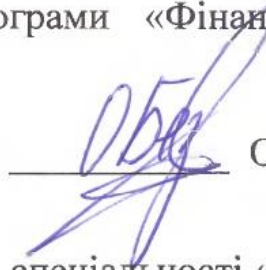

(підпис)

Олексій ТОМІЛІН

Погоджено гарантом освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»

«01» вересня 2025 року

Олександр БЕЗКРОВНИЙ

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

протокол від «01» вересня 2025 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності

Світлана ЗОРЯ

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	105
Кількість кредитів	3,5
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (шифр курс)	1 D2 ФБССФР_ бд_2025
Семестр	1
Лекції (годин)	22
Практичні (семінарські) (годин)	14
Самостійна робота (годин)	69
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета вивчення навчальної дисципліни *Гроші та кредит*:

формування у студентів теоретичної і методологічної бази для розуміння системи взаємозв'язків в сфері грошових, валютних і кредитних відносин, а також формування комплексу практичних вмінь та навичок, пов'язаних з аналізом кон'юнктури грошово-кредитного ринку.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Не передбачено.

4. Компетентності:

загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

фахові компетентності спеціальні:

ФК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

ФК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового та фондового ринку.

ФК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

5. Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмні результати навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.	-знати та розуміти економічні категорії, закони функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем; -розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу
ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.	-розуміти сутність фінансової системи, її склад та принципи фінансової науки, загальну характеристику сфер і ланок фінансової системи; -розуміти механізмів функціонування грошово-кредитної системи, як економічного феномену і наукової категорії
ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.	-орієнтуватися в законодавчо-нормативних актах, що регулюють грошово-кредитні та фінансові відносини; -розуміти методи та інструменти державного регулювання грошового обігу і його місце в фінансово-бюджетній та грошово-кредитній політиці
ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	-вміти виявляти ключові характеристики фінансових систем та взаємозв'язків у сфері грошових, валютних та кредитних відносин; -володіти основними прийомами та особливостями функціонування та інструментаріями небанківських фінансових посередників.

6. Методи навчання і викладання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- **словесні методи:** лекція, бесіда вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) чи глобальною мережею Інтернет; виконання тестових завдань тощо. Закріплення теоретичних знань шляхом залучення студентів до рішення різних навчально-практичних і пізнавальних завдань.

- наочні методи:

-**ілюстрація** – як допоміжний метод навчання, що забезпечує яскравіше викладання та показ власної думки, демонструє досліди, наочні посібники, підводячи до узагальнення, виведення правил, законів, нових понять – студенти засвоюють окремі факти, роблять висновки, узагальнюють навчальний матеріал);

- **демонстрування** – метод навчання, допомагає виділити істотні сторони предмета, явища, роблячи відповідні пояснення. Цей метод ефективний, коли всі студенти мають змогу сприймати процес, а викладач зосереджує їхню увагу на головному, допомагає виділити істотні сторони предмета, явища, роблячи відповідні пояснення.

- **практичні методи:** вправи, ситуаційні запитання, задачі, тестовий контроль.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

- методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності до навчання (роз'яснення мети вивчення предмета; висування вимог; заохочення; оперативний контроль, вказування на недоліки, зауваження);

- метод відповідей на запитання і опитування думок здобувачів вищої освіти.

3. Інноваційні та інтерактивні методи навчання

1) дискусії, диспути;

2) проєктування професійних ситуацій;

-комп'ютерні, мультимедійні методи

-використання мультимедійних презентацій;

4. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: опитування; бесіда; доповідь.

7. Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Сутність і функції грошей. Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний результат розвитку товарного виробництва та обміну. Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як особливий товар, особливості мінової і споживної вартості грошей як товару. Конкретна і загально споживна вартість грошового товару, формування суперечності між ними і вирішення її в неповноцінних грошах. Суперечність між реальною і номінальною вартістю грошей і її вирішення в неповноцінних грошах. Гроші як форма суспільних відносин. Гроші як гроші і гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями. Форми грошей та їх еволюція. Причини та механізм еволюції форм грошей від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини та механізм демонетизації золота. Неповноцінні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Сучасні кредитні засоби обігу. Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей як грошей. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент. Функції грошей. Поняття функції грошей. Функція міри вартості, її сутність, сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Міра вартості в умовах інфляції. Функція засобу обігу, її сутність, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Гроші як засіб обігу в умовах інфляції. Функція засобу платежу, її сутність, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання. Вплив інфляції на гроші як засіб платежу. Функція засобу нагромадження, її сутність, сфера використання. Вплив часу та інфляції на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Сутність світових грошей. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання як світових грошей національних та колективних валют. Взаємозв'язок функцій грошей. Дискусії щодо кількості функцій грошей. Якісні властивості грошей. Розвиток ринку та ускладнення його вимог до якості грошей. Стабільність вартості як базова якісна характеристика грошей. Економічність, довго тривалість використання, однорідність, надійність, подільність та портативність грошей.

Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки. Сутність грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Основні ринки що взаємно пов'язуються грошовим оборотом. Сукупний грошовий оборот як макроекономічне явище та оборот грошей на мікроекономічному рівні, їх єдність та відмінності. Економічна основа грошового обороту. Єдність та безперервність як визначальні риси грошового обороту. Модель сукупного грошового обороту. Обороти продуктів та доходів як основа побудови грошового обороту. Групування суб'єктів обороту в моделі. Грошові потоки та їх взаємозв'язок у моделі. Національний дохід і національний продукт як визначальні потоки грошового обороту. Потоки ін'єкцій і потоки витрат. Балансування грошового обороту.

Тема 3. Грошовий ринок. Сутність грошового ринку. Роль грошей на товарному і грошовому ринках. Види зобов'язань грошового ринку. Особливості не боргових зобов'язань, їх класифікація. Інструменти грошового ринку і їх використання. Сектори грошового ринку. Фінансові посередники грошового ринку. Структуризація грошового ринку за видами інструментів, за інституційними ознаками грошових потоків. Структуризація грошового ринку

за економічним призначенням купівлі грошових коштів. Поняття «попит» на гроші. Попит на гроші і швидкість обігу грошей. Мета попиту на гроші залежно від виконуваних ними функцій. Сутність трансакційного (операційного) мотиву попиту на гроші. Мотив завбачливості попиту на гроші. Сутність спекулятивного мотиву попиту на гроші. Основні чинники попиту на гроші. Сутність пропозиції грошей. Чинники впливу на пропозицію грошей.

Тема 4. Грошові системи. Сутність грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи металевого й кредитного обігу. Створення і розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні. Державне регулювання грошового обороту як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи регулювання - методи прямого впливу і методи опосередкованого впливу. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в системі державного регулювання економіки. Емісійний дохід і монетизація бюджетного дефіциту. Грошово-кредитна політика центрального банку – сутність, типи, стратегічні цілі, проміжні та тактичні завдання. Інструменти грошово-кредитного регулювання. Проблема монетизації ВВП в Україні. Сучасний стан грошово-кредитної системи України і основних напрямів її розвитку.

Тема 5. Інфляція і грошові реформи. Сутність, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Причини інфляції. Інфляція попиту та інфляція витрат. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Вплив інфляції на інвестиції та розвиток виробництва. Інфляція та економічний цикл. Державне регулювання інфляції. Антиінфляційна політика. Особливості інфляції в Україні в перехідний період. Сутність грошових реформ. Види грошових реформ та способи їх класифікації. Особливості проведення грошової реформи в Україні. Багатофакторність, багатоцільове спрямування та довготривалість грошової реформи в Україні. Порядок випуску гривні в оборот у вересні 1996 р.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи. Сутність валюти, призначення та сфера використання. Види валют: національні, іноземні, колективні, конвертовані, неконвертовані. Чинники та значення конвертованості валюти. Особливості валютних відносин. Валютний ринок: сутність, об'єкти та суб'єкти, ціна, інфраструктура. Чинники впливу на кон'юнктуру валютного ринку. Характеристика основних операцій на валютному ринку. Валютний курс: сутність, основи формування та чинники впливу. Види валютних курсів. Регулювання валютних курсів. Розвиток режиму валютного курсу в Україні. Валютні системи та валютна політика. Поняття, призначення та елементи національної валютної системи. Валютне регулювання та валютна політика: курсова, облікова, інтервенційна. Особливості формування валютної системи України. Органи валютного регулювання. Платіжний баланс та золотовалютні резерви. Сутність, побудова, призначення та використання платіжного балансу. Сутність, призначення та використання золотовалютних резервів. Світова та міжнародні валютні системи. Поняття світової валютної системи, її елементи та етапи розвитку, Бреттон-Вудська та Ямайська світові валютні системи. Поняття міжнародної валютної системи. Формування Європейської валютної системи, трансформація її в Європейський валютний союз зі спільною валютою та єдиним центральним банком. Міжнародні ринки грошей та капіталів: сутність, призначення, інструменти. Основні світові центри ринків грошей та капіталів. Євроринок, його призначення та види.

Тема 7. Кредит у ринковій економіці. Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Економічні чинники розвитку кредиту та особливості прояву їх у різних галузях народного господарства. Сутність кредиту. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Кредит як форма суспільних відносин. Об'єкти і суб'єкти кредиту. Позичковий капітал та кредит. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями. Теоретичні концепції кредиту. Стадії та закономірності руху кредиту. Кругообіг капіталу і виокремлення стадій руху кредиту. Закономірності руху кредиту на мікро- і макрорівнях. Принципи кредитування. Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Види кредиту, критерії їх класифікації. Характеристика окремих видів кредиту: банківського, державного, комерційного, міжнародного, споживчого. Банківський кредит як переважний вид кредиту. Функції кредиту, їх сутність та призначення. Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та

наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція. Взаємозв'язок кредиту і грошей. Процент за кредит. Сутність процента, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки процента. Процент в умовах інфляції. Роль процента. Роль кредиту. Еволюція ролі кредиту. Основні напрями прояву ролі кредиту в ринковій економіці. Розвиток кредитних відносин в Україні в перехідній економіці. Відновлення комерційного кредиту та фактори, що гальмують його розвиток. Труднощі розвитку банківського кредиту. Еволюція державного та споживчого кредиту. Перспективи розвитку кредиту в Україні.

Тема 8. Фінансові посередники грошового ринку. Сутність, призначення та види фінансового посередництва. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Сутність та функції банків. Банківська система. Поняття банківської системи, її цілі та функції. Специфічні риси банківської системи. Принципи побудови банківської системи. Особливості побудови банківської системи в Україні. Небанківські фінансово-кредитні установи. Схожість та відмінність їх діяльності і діяльності банків. Види та характеристика основних видів небанківських фінансово-кредитних установ: страхових компаній, пенсійних фондів, інвестиційних фондів та ін.

Тема 9. Центральні банки. Призначення, статус та основи організації центрального банку. Незалежний статус центрального банку, його значення та форми реалізації. Операції центрального банку. Характеристика емісійної операції, операцій банку банків, банківського регулювання та нагляду, фінансового агента уряду, провідника монетарної політики. Походження та розвиток центральних банків. Чинники, що зумовили появу центральних банків. Особливості розвитку центральних банків Англії, США. Створення Європейської системи центральних банків. Становлення центрального банку в Україні. Його структура, статус та органи управління.

Тема 10. Комерційні банки. Поняття комерційного банку, призначення, класифікація та види комерційних банків. Походження та розвиток комерційних банків. Еволюція банків від приватних кредиторів до багатофункціональних посередників на грошовому ринку. Банки в умовах капіталізму. Роль банків у сучасних ринкових економіках. Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків. Порядок створення банку, його реєстрація та ліцензування діяльності. Організаційні структури та функціональні особливості окремих видів банків. Пасивні операції комерційних банків. Формування власного капіталу банку. Залучення і запозичення коштів. Активні операції комерційних банків. Кредитні операції. Інвестиційні операції. Банківські послуги. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Інші види банківських послуг. Стабільність банків і механізм її забезпечення. Поняття банківської стабільності та її значення. Показники стабільності та економічні нормативи, що її забезпечують. Страхування банківських депозитів. Створення резервів для покриття ризиків. Ліквідність банків. Особливості становлення і розвитку комерційних банків в Україні.

Тема 11. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною. Міжнародний валютний фонд. Організація та функціональне призначення МВФ. Напрями співпраці МВФ з Україною. Група світового банку. Основи організації, структура та призначення світового банку. Форми співпраці структур Світового банку з Україною. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції. Створення та призначення Чорноморського банку торгівлі та розвитку. Європейський банк реконструкції та розвитку. Порядок створення, призначення і функції Європейського банку реконструкції та розвитку. Програма Європейського банку реконструкції та розвитку. Напрямки співробітництва з Україною. Банк міжнародних розрахунків. Необхідність та порядок створення банку міжнародний розрахунків. Функції банку. Роль створення банку міжнародний розрахунків у розвитку міжнародного співробітництва у валютно-кредитній сфері.

Тема 12. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи. Сутність небанківських кредитних установ. Ознаки спеціалізованих кредитно-фінансових установ. Класифікація небанківських установ за ознаками. Страхові компанії Як договірні фінансові посередники. Функції страхових компаній. Структура коштів страхових організацій та порядок їх формування. Пенсійні фонди як спеціалізовані фінансові посередники. Причини та способи формування пенсійних фондів. Державні та приватні пенсійні фонди. Порядок формування бюджету пенсійного фонду. Інші фінансово-кредитні установи: лізингові компанії, факторингові компанії, інвестиційні фонди, фінансові компанії, кредитні спілки (кооперативи), каси взаємної допомоги, ощадні каси.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин			
	денна форма здобуття освіти			
	D2 ФБССФР бд 2025			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Сутність і функції грошей.	9	2	2	5
Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки.	9	2	2	5
Тема 3. Грошовий ринок.	9	2	-	7
Тема 4. Грошові системи.	9	2	-	7
Тема 5. Інфляція і грошові реформи.	9	2	2	5
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи.	9	2	2	5
Тема 7. Кредит у ринковій економіці.	9	2	2	5
Тема 8. Фінансові посередники грошового ринку.	9	2	2	5
Тема 9. Центральні банки.	8	2	-	6
Тема 10. Комерційні банки.	7	2	-	5
Тема 11. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	9	2	-	7
Тема 12. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи	9	-	2	7
Усього годин	105	22	14	69

8. Семінарські заняття не передбачено навчальним планом

Теми практичних занять

Назва тем	Кількість годин
	денна форма здобуття освіти D2 ФБССФР бд 2025
Тема 1. Сутність і функції грошей.	2
Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки.	2
Тема 3 Грошовий ринок.	-
Тема 4 Грошові системи.	-
Тема 5 Інфляція і грошові реформи.	2
Тема 6 Валютний ринок і валютні системи.	2
Тема 7 Кредит у ринковій економіці.	2
Тема 8 Фінансові посередники грошового ринку.	2
Тема 9 Центральні банки.	-
Тема 10. Комерційні банки.	-
Тема 11. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	-
Тема 12. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи.	2
Разом	14

9. Теми лабораторних занять не передбачено навчальним планом

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
		денна форма
		D2 ФБССФР бд_2025
1	Тема 1. Сутність і функції грошей.	5
2	Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки.	5
3	Тема 3 Грошовий ринок.	7
4	Тема 4 Грошові системи.	7
5	Тема 5 Інфляція і грошові реформи.	5
6	Тема 6 Валютний ринок і валютні системи.	5
7	Тема 7 Кредит у ринковій економіці.	5
8	Тема 8 Фінансові посередники грошового ринку.	5
9	Тема 9 Центральні банки.	6
10	Тема 10. Комерційні банки.	5
11	Тема 11. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	7
12	Тема 12. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи.	7
	Разом	69

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти має сприяти закріпленню теоретичного матеріалу та практичних навичок. Цей вид роботи реалізується шляхом самостійного виконання здобувачем вищої освіти завдань самостійної роботи.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.	- опитування; - виконання практичних завдань; - виконання завдань самостійної роботи; - контрольна робота
ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.	
ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.	
ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни для студентів
денної форми навчання: D2 ФБССФР_бд_2025**

Назва теми/Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Опитування	виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи		контрольна робота ³	
			Розв'язування тестів ¹	виконання практичних завдань ²		
Тема 1. Сутність і функції грошей.	2	2	2	2	16	8
Тема 2. Грошовий обіг і грошові потоки.	2	2	2	2		8
Тема 3. Грошовий ринок.	2	-	2	2		6
Тема 4. Грошові системи.	2	-	2	2		6
Тема 5. Інфляція і грошові реформи.	2	2	2	2		8
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи.	2	2	2	2		8
Тема 7. Кредит у ринковій економіці.	2	2	2	2		8
Тема 8. Фінансові посередники грошового ринку.	2	2	2	2		8
Тема 9. Центральні банки.	2	-	2	2		6
Тема 10. Комерційні банки.	2	-	2	2		6
Тема 11. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	2	-	2	2		6
Тема 12. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи.	-	2	2	2		6
Підсумкова контрольна робота (теми 1-12)					16	16
Всього	22	14	24	24	16	100

¹ протягом семестру передбачено розв'язування тестів (максимум 2 бали;

² протягом семестру передбачено виконання завдань самостійної роботи (практичні завдання) (максимум 24 бали), при цьому бали виставляються окремою позицією наприкінці семестру;

³ в кінці семестру передбачено написання однієї підсумкової контрольної роботи (максимум 16 балів), при цьому бали виставляються окремою позицією наприкінці семестру.

Шкала та критерії оцінювання

Опитування

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	здобувач вищої освіти отримує усну відповідь у випадку повного та чіткого його розуміння питання, що свідчить про високий рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
1	здобувач вищої освіти отримує усну відповідь у випадку повного та чіткого його

	розуміння питання, що свідчить про низький рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
0	здобувач вищої освіти отримує за кожне теоретичне питання у випадку відсутності правильної відповіді на теоретичне питання, що засвідчує факт незасвоєння теоретичного матеріалу та не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання

Виконання вправ на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	здобувач вищої освіти отримує за розв'язання на практичних заняттях задачі, у випадку правильного розв'язання задачі та належного її оформлення, що свідчить про високий рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
1	здобувач вищої освіти отримує у випадку наявних суттєвих методологічних помилок при розв'язанні практичних завдань, що свідчить про фрагментарний рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
0	здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності належного оформлення, виконання вправ на практичних заняттях, що засвідчує факт незасвоєння матеріалу та не дає в цілому можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання

*Виконання завдань самостійної роботи
розв'язування тестів*

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	здобувач вищої світи отримує у випадку правильного вирішення більше ніж 90 % тестів від їх загальної кількості, що свідчить про високий рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
1	здобувач вищої світи отримує у випадку правильного вирішення більше ніж 30-89 % тестів від їх загальної кількості, що свідчить про низький рівень знань

	економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
0	здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності правильних відповідей, чи наявності правильних відповідей, що не перевищує 29 % від загальної кількості тестів і не дає в цілому можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Виконання завдань самостійної роботи

виконання практичних завдань

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	здобувач вищої освіти отримує за розв'язання практичних завдань самостійної роботи та належного їх оформлення, що свідчить про високий рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
1	здобувач вищої освіти отримує за розв'язання практичних завдань самостійної роботи за кожною темою у випадку допущення суттєвих помилок чи фрагментарному відображенні матеріалу при виконанні, що свідчить про фрагментарний рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
0	відсутність теоретичних знань та практичних розрахунків до запропонованих тестових завдань, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів

Контрольна робота

(теоретичне письмове завдання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
7-8	здобувач вищої освіти отримує у випадку надання повної та чіткої відповіді на теоретичне питання, що свідчить про високий рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
4-6	здобувач вищої освіти отримує у випадку надання неповної чи не точної відповіді, проте якість відповіді констатує вільне володіння теоретичним матеріалом, що свідчить про середній рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти

	принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вмінні абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
1-3	здобувач вищої освіти отримує у випадку допущення суттєвих помилок у відповідях, володінні тільки загальним понятійним апаратом в межах означеного питання, чи фрагментарному розкритті теоретичного питання, що свідчить про фрагментарний рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вмінні абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
0	здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності правильної відповіді на теоретичне питання, що засвідчує факт незасвоєння теоретичного матеріалу та не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання

*Контрольна робота
практичне завдання (задача)*

Кількість балів	Критерії оцінювання
7-8	здобувач вищої освіти отримує у випадку правильного виконання практичного завдання (задачі), належного її оформлення, що свідчить про високий рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вмінні абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
5-6	здобувач вищої освіти отримує у випадку виявлення незначних методичних помилок при виконанні та оформленні задачі, що свідчить про середній рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вмінні абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
4-5	здобувач вищої освіти отримує у випадку наявності значної кількості методичних помилок при виконанні та оформленні задачі, що свідчить про середній рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, вмінні абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
1-3	здобувач вищої освіти отримує у випадку виявлення незначних методичних помилок при виконанні та оформленні задачі, що свідчить про низький рівень знань економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем, знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем, розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів,

	банківської справи, страхування та фондового ринку, вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
0	здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності належно оформлених розв'язування задач, що свідчить про відсутність знань з приводу застосування практичних навичок з фінансового менеджменту та не дає в цілому можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Засоби навчання:

Персональний комп'ютер, мережа Wi-fi, мультимедійне забезпечення (проектор), проєкційний екран, презентації, дошка аудиторна. Електронний репозитарій ПДАУ, АСУ ПДАУ, електронний ресурс на платформі LMS Moodle.

13. Політика навчальної дисципліни

- **щодо термінів виконання та перескладання:** виконання та перескладання здобувачами вищої освіти за всіма формами контролю здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті (<https://surl.li/naeamt>) та Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті (<https://surl.li/vtnwrs>).

- **щодо академічної доброчесності:** здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету (<http://surl.li/tecyhx>). Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; зазначення посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень тощо; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Процедура розгляду справ щодо порушення норм академічної доброчесності учасниками освітнього процесу здійснюється згідно з Положенням про Комісію з академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету (<http://surl.li/wperxc>). Спеціальні та локальні нормативно-правові акти з питань забезпечення академічної доброчесності представлено на сторінці Академічна доброчесність ПДАУ (<http://surl.li/dvigaf>);

- **щодо відвідування занять:** у відповідності до п. 7.9.11 Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті (<https://surl.li/naeamt>) відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в електронному журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача. Контроль за відвідуванням здобувачами вищої освіти навчальних занять здійснює декан факультету;

- **щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:** здійснюється у відповідності до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження порядку визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти», Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету (<https://surl.li/kyrpgw>);

- **щодо оскарження результатів оцінювання:** Оскарження результатів оцінювання здійснюється згідно п. 5 Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті (<https://surl.li/vtnwrs>).

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Банківська система : підруч. / [М.Крупка, Є.Андрушак, Н.Пайтра та ін.]; за ред. д-ра екон. наук. М.І.Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.
2. Гроші та кредит : навч. посібник / С. П. Стеценко, В. В. Титок, Н. В. Лисиця [та ін.] ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2024. 227 с.
3. Гроші і кредит : навч. посіб. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
5. Дзюблюк О. В., Чайковський Я. І. Методичні вказівки з вивчення навчальної дисципліни «Гроші та кредит». Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 34 с.

6. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навч. посіб. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
7. Коваленко Д.І. Гроші та кредит : навч. посіб. Київ : Видавництво «Центр учбової літератури», 2021. 352 с.
8. Суздальова О. С. Гроші та кредит [Електронний ресурс] : навч. посіб./ О. С. Суздальова. Київ : МДУ, 2024. 169 с.
9. Фінанси, гроші та кредит : підруч. / Ярошевич Н.Б. Львів : «Новий Світ-2000», 2023. 414 с.

Допоміжні:

1. Гроші та кредит: методичні рекомендації до проведення практичних занять для здобувачів денної і заочної форми навчання спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент» та 075 «Маркетинг» ОС «Бакалавр» / Укладач Гладинець Н.Ю. Мукачево: МДУ, 2023.50 с.
2. Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг. Затверджена постановою Правління НБУ від 29 липня 2022 року № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text>
3. Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків. Затверджена постановою Правління НБУ від 29 липня 2022 року № 162. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.34%20>
4. Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними. Затверджене Постановою Правління НБУ від 29 вересня 2022 року № 210. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22#Text>
5. Положення про процентну політику Національного банку України, Затверджено Постановою Правління Національного банку України 21.04.2016 № 277 (у редакції постанови Правління НБУ 26.08.2021 № 90). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0277500-16#Text>
6. Система електронних платежів Національного банку України (шифр СЕП-4) Управління рахунками. Функціональний опис. Затверджено Рішенням Ради Платіжної організації системи електронних платежів НБУ, протокол від 16 березня 2023 року № 10. URL: https://bank.gov.ua/files/ISO20022/SEP4_zagalne_1_zagalni_pravila.NBU.ver.1.1_16.03.2023.pdf
7. Томілін О.О., Тютюнник Ю.М., Бражник Л.В., Дробот Я.А. Фінансово-економічний словник – довідник / за наук. ред. проф. О.О. Томіліна / Полтава: ПДАУ. 2023. 108 с.
8. Томілін О.О., Дорошенко О.О., Крамаренко А.О., Книш С.І., Грек Г.В. Сучасні тенденції фінансово-кредитного забезпечення у банківській системі України. *Ефективна економіка*. 2025. № 6. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.34%20>
9. Томілін О.О., Дорошенко О.О., Тютюнник С.В., Тютюнник Ю.М. Безпековий вимір формування системи управління фінансами в банківських структурах. *Ефективна економіка*. 2025. № 7. DOI: <http://doi.org/>

Інформаційні ресурси

1. Національний банк України : веб-сайт. URL: <https://www.bank.gov.ua/>.
2. Кабінет Міністрів України : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
3. Міністерство Фінансів України : веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk>.
4. Сайти періодичних видань:
«Фінанси України» : веб-сайт. URL: <http://finukr.org.ua/>. «Економіка. Фінанси. Право» : веб-сайт. URL: <http://konferencia.com.ua/uk/>.